

Grensoverschrijders

Antwerpen: start hier, raak overal!

2011

Cathy Berx
gouverneur van de
provincie Antwerpen
2 december 2011

Mijnheer de voorzitter,
Mevrouw en heren gedeputeerden,
Dames en heren provincieraadsleden,
Beste genodigden,

“Vreemd? zegt Koning Torelore. Hoezo vreemd? Wie is hier vreemd?

We wonen toch allemaal op dezelfde wereld?

Alleen wie van een andere planeet komt, is vreemd!”

In *Het heerlijke eiland van Koning Torelore*, verwoordt de excentrieke Koning treffend de kerngedachte van de openingsrede.

Wie zijn we? Waar staan we voor en waar willen we naartoe in een wereld waar grenzen haast niet meer lijken te bestaan of voortdurend -en overigens geheel terecht -, worden overschreden?

Over de kansen, eventuele bedreigingen, uitdagingen,... van de voortschrijdende globalisering voor onze regio en provincie gaat deze rede: wat gebeurt er in de wereld? Wat betekent dat voor ons? Hoe gaan we daar als regio concreet op inspelen? Hoe gaan we er samen, ieder op zijn/haar niveau voor iedereen op een duurzame manier het allerbeste uithalen? En, wat moeten we daar voor doen?

Die vragen beantwoorden veronderstelt inzicht in hoe de wereld verandert en verder zal veranderen. Hoe groter de consensus over deze inzichten, des te groter de kans op een gedragen, ambitieuze én succesvolle strategie voor Antwerpen in de wereld en voor de wereld in Antwerpen.

Globalisering roept vaak tegenstrijdige emoties op.

‘De echte globalisering begon aldus T.L. Friedman met de ontdekking van Amerika door Columbus in 1492. Sinds dat specifieke moment verkleinde de wereld in drie golven tot wat hij vandaag is: één plat (kennis)netwerk waaraan iedereen waar en wanneer die maar wil kan (of zou moeten kunnen) deelnemen.’

In Globalisering 1.0, grofweg tussen 1492 –het jaar waarin Columbus de handel tussen de oude en de nieuwe wereld opende – en 1800, speelden landen en regeringen de hoofdrol.

Onder invloed van religieuze overtuiging en imperialistische veroveringsdrang namen ze het initiatief om voor zichzelf strategische verbanden aan te gaan of op te leggen.

Vragen als: welke rol speelt mijn land in de wereldwijde machts- en concurrentiestrijd?

En, hoe kan ik mijn land gebruiken om wereldwijd te opereren waren de hoofdzet van Globalisering 1.0. Of nog: Globalisering betekende dat landen mondiaal moesten denken om het goed te doen, of in elk geval te overleven.

Globalisering 2.0 duurde van grofweg 1800 tot ca. 2000.

Multinationals op zoek naar nieuwe markten en arbeid verkleinden de wereld verder.

Technologische doorbraken creëerden daartoe de nodige randvoorwaarden.

Dankzij het wereldwijd verkeer van goederen, diensten, arbeid, kapitaal en informatie binnen en over continenten ontstond een wereldwijde markt.

De grote vragen van dit tijdperk waren en zijn nog steeds: welke rol speelt mijn bedrijf in de wereldeconomie?

Hoe kan het profiteren van de geboden kansen?

Hoe kan ik het gebruiken om wereldwijd te opereren, te concurreren en samen te werken met anderen?

Globalisering 2.0 betekende dus dat ook bedrijven mondiaal moesten denken om het goed te doen of in elk geval te overleven.

Sinds 2000 leven en werken we in Globalisering 3.0: de golf van 'the empowerment of the individual'.

Meer nog dan landen en bedrijven drijven individuele burgers de huidige globaliseringsgolf aan. Steeds meer mensen beschikken over steeds meer mogelijkheden om globaal te participeren. Velen grijpen deze nieuwe, schier onbeperkte kansen. Mondiaal denken en handelen wordt dé uitdaging.

En daar horen nieuwe troeven bij zoals mentale flexibiliteit, persoonlijke motivatie én mobiliteit.

Een nieuwe wereldorde, nieuwe technologieën, processen én een nieuwe “mentale ingesteldheid” ofte “platmakers” reiken ons het ideale kader aan om globalisering 3.0 volop mee vorm te geven en erin te opereren.

Ideologisch ging de wereld haast letterlijk open door de val van de Berlijnse Muur. De lancering van Netscape op 9 september 1995 creëerde een nieuw technologisch raamwerk. Sindsdien is het internet toegankelijk voor het grote publiek. Antwerpen, California, Bangalore, Shanghai, Rio, Kaapstad, Istanboel... inmiddels zijn het naaste burens.

Netscape versnelde op zijn beurt technische processen en hefboomen zoals: 1. workflowsoftware, 2. uploading, 3. outsourcing, 4. offshoring en 5. supply-chaining. Maar ook 6. insourcing en tot slot 7. nieuwe manieren om te informeren en geïnformeerd te worden. Wijdverspreide, nuttige hebbelingen als smartphones, Ipads, Iphones fungeren als het ware als steroïden. Deze zogenaamde steroïden verheffen alle andere platmakers tot een turboniveau op een manier die digitaal, mobiel én persoonlijk is. Stuk voor stuk zijn het fenomenen die onze mogelijkheden van samenwerking en uitwisseling op nooit eerder geziene wijze versterken.

Waren de eerste twee golven een louter Euro-Amerikaanse aangelegenheid, dan kenmerkt de derde golf zich door de enorme diversiteit aan deelnemers.

“Iedere kleur van de menselijke regenboog zal en gaat meedoen”.

In Globalisering 3.0 kunnen en zullen steeds meer mensen ongeacht kleur, achtergrond of plek waar ooit hun wieg stond, aansluiten.

En deelnemen doen ze. De nieuwe spelers uit China, Rusland, India, Oost-Europa, Centraal-Azie, Zuid-Amerika en steeds meer landen uit Afrika.

Helaas neemt (nog) lang niet iedereen deel aan de vernetwerkte wereld, haar kennisontwikkeling en economie.

(Te) velen blijven uitgesloten door armoede, gebrek aan scholing, pc en/of internetaansluiting.

Zelfs al participeert momenteel maar tien procent van de wereldbevolking. De trend is gezet. De richting is duidelijk.

Net als de drijfveer en het ultieme doel: kwantitatieve en vooral kwalitatieve groei. Vooral in tijden van een wereldwijde “overcapaciteitcrisis” en transitie is er niet zozeer nood aan meer van hetzelfde, maar bovenal aan meer en beter, vooral duurzamer. En dit voor een grotere diversiteit aan mensen ter bevrediging van reële behoeften in amper betreden of niet verzadigde markten.

Kwantitatieve en vooral kwalitatieve groei stuwten het proces van innovatie en productieverbetering dat op zijn beurt zal bijdragen tot waardegedreven groei.

Want, zonder groei verschaalt de diversiteit aan producten en diensten op de markt. Als dit het koopgedrag van de consument radicaal beïnvloedt, zijn loonsverlagingen en finaal ontslagen het gevolg.

Wereldwijde economische groei dankzij de opkomst van ‘nieuwe’ wereldspelers zoals China, India, Zuid-Azië, Zuid-Amerika maar ook Turkije en een toenemend aantal Afrikaanse landen dragen er wezenlijk toe bij dat de wereldwijde middenklasse groeit en de armoede navenant krimpt.

Als de VN één van zijn belangrijkste millenniumdoelstelling zal bereiken: de halvering van de armoede tegen 2015, dan dankt de wereld dit aan de sociaal-economische prestaties van groei landen als China en India maar ook steeds meer aan landen in Zuid-Amerika en Afrika.

Economische groei annex vooruitgang is bovendien ook een vorm van conflictbeheersing.

Ze versterkt het zelfvertrouwen én vergroot de welvaart om te delen.

Economische groei kan ook bijdragen tot een schonere leefomgeving.

Hoe groter de middenklasse, hoe luider de eis om en inzet voor een gezondere leefomgeving. Hoe meer middelen, mogelijkheden én verplichtingen om te investeren in grondstofefficiënte en schone technologieën.

Of we er met zijn allen gelukkiger van worden, blijft een open vraag.

Het antwoord hangt allicht samen met mogelijke schaduwkanten van de globalisering, bron van bedreigingen volgens de één, van schier eindeloze opportuniteiten volgens de ander.

Ten eerste: globalisering leidt tot ongebreidelde migratie

Migratie is van alle tijden en werelddelen.

Zowat drie procent (ofwel 200 miljoen mensen) van de wereldbevolking is migrant. Overigens, migratie tussen armere landen onderling is ongeveer net zo groot als migratie naar het rijke westen.

Toch is van een harmonieuze multiculturele realiteit nog geen sprake. Leidt de komst van inwijkelingen tot nieuwe samenlevingsconflicten of “multiculturele drama’s”, is voor velen nog steeds dé vraag? Overlast, vervreemding, geweld en agressie maar ook xenofobie en racisme voeden hardnekkig die gedachte.

Niet alleen extreemrechtse populistische politici maar ook gerespecteerde regeringsleiders en staatshoofden vinden het kennelijk ‘bon ton’ om af te geven op de “multiculturele samenleving”. Over de redding van de Euro kan dan nog onenigheid bestaan.

Over de “multiculturele samenleving” daarentegen zijn velen het al een tijdje eens: die is overduidelijk mislukt: “We hebben ons te veel beziggehouden met de identiteit van de immigrant en niet genoeg met de identiteit van het land dat hem opving”, aldus Nicolas Sarkozy, zelf een kind uit de migratie! Premier David Cameron weet: “state multiculturalism has failed”. Volgens bondskanselier Angela Merkel is “de multiculturele samenleving een flop”.

Maar, zouden we sociaal, maatschappelijk en economisch beter af zijn met een strak en uiterst “etnisch” selectief migratiebeleid? Stel u even voor dat er geen migratie zou zijn of dat ze volledig aan Europa en/of België was voorbij gegaan...

De multiculturele samenleving als gevolg en/of kenmerk van een sterk geglobaliseerde samenleving en economie is een realiteit. Wie beweert dat ze zal verdwijnen, liegt. Wie poneert dat ze is mislukt, moet harder zijn best doen en er voor zorgen dat iedereen harder dan vandaag zijn uiterste best doet of meer geduld hebben: *“Europa is een echte multiculturele samenleving, met 23 talen en nog meer volkeren”,* aldus Herman Van Rompuy eerder dit jaar. *“Het leven met verschillen vraagt echter een grote inspanning. De doemdenkers van de multiculturele samenleving zijn ongeduldig. Het inschakelen van grote groepen vraagt tijd. Wij mogen niet vergeten dat multireligiositeit eeuwenlang een mislukking leek.”*

Er samen dag in dag uit het beste van maken veronderstelt duidelijke en duidelijk gehandhaafde afspraken.

Veel empathie, openheid, wederzijds respect, positieve inzet én correcte en gemeende waardering voor de inzet én het engagement van het gastland resp. de nieuw- of oudkomer zijn allicht ook hier de hefbomen voor succes.

Ook inzicht in de vele *kansen* van migratie, mits die kansen effectief en door iedereen worden gegrepen, kan helpen:

- ⇒ Volgens de Vergrijzingscommissie kan migratie helpen om ons sociaal systeem betaalbaar te houden.
- ⇒ Migratie kan de –overigens wereldwijde – mismatch op de arbeidsmarkt (krapte en een toenemend aantal knelpuntberoepen aan de ene kant én een grote werkloosheid aan de andere kant) helpen dichten.
- ⇒ Migratie én de multiculturele samenleving kunnen bijdragen tot de steeds snellere uitwisseling van kennis, inzichten en ervaring.
- ⇒ Migratie én de multiculturele samenleving houden scherp want kunnen bijdragen tot een veelheid van perspectieven en invalshoeken en op die manier creativiteit en innovatie bevorderen.

- ⇒ Migratie en de multiculturele samenleving kunnen inzicht geven in preferenties van consumenten op nog te veroveren markten en bijdragen tot een aanpassing van diensten en producten op maat van deze nieuwe markten door beroep te doen op de kennis van medewerkers uit die regio. Personen met een migratieachtergrond kunnen zo als het ware de interface vormen tussen het bedrijf en de markt van het initiële land van herkomst. De diversiteit aan behoeften kan bovendien leiden tot succesvolle nieuwe diensten en producten. Dat multinationals volop werk maken van een stevig diversiteitsbeleid, is in die context niet zo verwonderlijk. Talent is immers schaars, marktaandeelen moeilijk te veroveren, nieuwe markten moeilijk te betreden. En dus moeten kansen optimaal worden benut.
- ⇒ Migratie en de multiculturele samenleving verplichten bestemmingslanden om terug en van op een zekere afstand kritisch naar zichzelf te kijken. Welke waarden en instituties hebben bijgedragen tot succes en welke hebben we gaandeweg veronachtzaamd of verloochend zoals hard werken, soberheid, spaarzaamheid, zorgzaamheid, eerlijkheid, geduld, uitstel van behoeftebevrediging, doorzettingsvermogen en openheid voor verandering.

Volgens Niall Ferguson zijn de Europeanen tegenwoordig de “luilakken van wereld”. Gemiddeld genomen werken ze minder dan Amerikanen en héél veel minder dan Aziaten (een Chinees met een job, werkt gemiddeld 10 u/dag, 5 à 6 dagen op 7 en heeft jaarlijks

15 dagen vakantie). Dankzij langdurige opleidingen (en dat is een groot goed), vervroegde pensionering en systemen van arbeidsduurvermindering, loopbaanonderbreking enz. is een te gering deel van de Europeanen feitelijk beschikbaar voor de officiële arbeidsmarkt.

Ferguson haalt België én Griekenland trouwens expliciet aan als landen waar amper 54 procent van de bevolking boven 15 jaar deelneemt aan de arbeidsmarkt. In de VSA is dat 65 procent. In China 74 procent. Europeanen gaan ook sneller staken. Ze werken minder uren dankzij kortere werkdagen en langere vakanties.

Overigens, zal een platte(re) aarde wel noodzakelijk blijven leiden tot meer migratie? Medewerkers inschakelen uit bijv. Azië en Afrika in “onze” arbeidsprocessen zou de noodzaak om te migreren op zoek naar werk en een beter leven wel eens kunnen temperen in plaats van aan te moedigen. Het werk komt immers steeds meer naar hen toe. De helft van de Amerikaanse belastingsbrieven wordt nu al in India verwerkt. Globalisering, de vele “flatteners” en de verbreding van de middenklasse in steeds meer zogenaamde ontwikkelingslanden kunnen de nood aan migratie eerder verkleinen dan vergroten. Bovendien verschuift de migratie steeds meer naar de nieuwe groeilanden.

Een veronderstelling die allerm minst afbreuk doet aan de noodzaak van een intelligent, evenwichtig en consequent migratiebeleid. Een beleid dat migratietalent maximaal beloont, afhankelijkheid vermijdt en bestrijdt en de interne veiligheid maximaal verzekert.

Kortom, niet scherpstellen op afkomst, maar focussen op de toekomst is de uitdaging.

Ten tweede: globalisering leidt tot eenheidsworst en monocultuur.

Hoeveel kleuters uit hoeveel landen herkennen moeiteloos de logo's van McDonald's of coca-cola nog vooraleer ze goed en wel kunnen tellen? Welnu, er zijn voldoende redenen om aan te nemen dat de globalisering en de "flatteners" net niet langer het pad effenen voor een *stars and stripes*-achtige homogenisering.

Immers, het "plattewereldplatform" draagt dan wel het risico van culturele homogenisering in zich, het is minstens even krachtig in het voeden én versterken van culturele authenticiteit en diversiteit. Zo maakt *uploading* de globalisering van het lokale mogelijk. Overal ter wereld beschikken eindeloos veel mensen over de mogelijkheden en instrumenten om hun eigen inhoud – nieuwsverslagen, opinies, verhalen, boeken, video's, software, encyclopedieën, woordenboeken, muziek... - in hun eigen taal op het net te plaatsen en te delen met even eindeloos veel mensen waar ook ter wereld. Wat een kracht voor het behoud én de versterking van de culturele autonomie en eigenheid! Die verrijkende wisselwerking draagt niet enkel bij tot een gedeeld referentiekader maar ook tot een versterking van de eigen identiteit. Wie geboeid raakt door andere culturen, gebruiken, talen,... is, zonder zichzelf te verloochenen, bovendien beter gewapend om de uitdaging van de globalisering met voldoende achtergrondkennis en ervaring aan te gaan.

Ten derde: globalisering bedreigt het milieu.

Zijn groeilanden met laksere milieunormen niet “the place to invest” voor bedrijven die snel veel geld willen verdienen en geen boodschap hebben aan zorg voor het milieu of duurzaamheid? Overigens, als een Westerse levensstijl wereldwijd de norm wordt, hoeveel planeten hebben we dan nodig om iedereen van dezelfde overvloed aan voedsel te voorzien en voldoende grondstoffen te kunnen delven?

Opkomende landen dan maar het recht ontzeggen om verder te groeien is geen optie. Meer nog. Zelfs vanuit een milieuperspectief, lijkt het niet wenselijk om het kwalitatief groeiperspectief van opkomende landen te temperen.

Inmiddels is China trouwens uitgegroeid tot grootste investeerder in duurzame energie. Het is de grootste producent van zonnepanelen en herbergt het grootste windmolenpark ter wereld.

Zonder de uitdaging te minimaliseren: stijgende welvaart en ontwikkeling scherpener kennelijk het milieubewustzijn aan en doen de dwingende eis van de bevolking voor een schonere leefomgeving feller klinken. Bovendien nemen particulieren én bedrijven steeds meer zelf het heft in handen om hun leven, onderneming en omgeving te verduurzamen.

Ten vierde: globalisering vergroot de kloof tussen arm en rijk in de wereld.

Sinds kort zijn we met 7 miljard. Veertig jaar geleden, dames en heren, leefde maar liefst vijf miljard mensen ónder en slechts één miljard mensen bóven de armoedegrens. Vandaag is dat cijfer –gelukkig- nagenoeg omgekeerd.

Een indrukwekkende vooruitgang niet ondanks maar vooral dankzij de toenemende globalisering en de spectaculaire, weliswaar nog veel te selectieve welvaartstoename in China, India, Zuidoost-Azië en Zuid-Amerika én in een aantal Afrikaanse landen.

En toch. Zowat 1,7 miljard mensen hebben nog steeds geen toegang tot drinkbaar water, sanitaire voorzieningen, (behoorlijk) onderwijs en basisgezondheidszorg.

Niettemin klinkt het jaarrapport van de Verenigde Naties hoopvol. In vergelijking tot 1990 zijn veel meer mensen gezonder en beter opgeleid. Steeds meer mensen leven ook langer.

De Human Development Index steeg met bijna de helft sinds 1970. Behalve in Zimbabwe, Congo en Zambia ging de bevolking er overal ter wereld, vaak met grote sprongen, op vooruit. Kortom, ondanks vele onheilsberichten bewijzen de cijfers – alsnog – het tegendeel.

Ten vijfde: mede door de globalisering verschuift het economische en politieke machtsevenwicht naar Azië, ten koste van de EU en de VSA.

Vooraf de prestaties van het conglomeraat “Chindia” slaan de wereld met verstomming.

In 2010 waren de economieën van de EU (ca. 16 triljoen \$) en de VSA (ca. 14 triljoen \$) nog een goede drie keer groter dan de Chinese. Stilaan heroverft China zijn historische rol van wereldmacht.

In 2003 schatte investeringsbank Goldman Sachs het inhaaljaar op 2041. De wereld reageerde vol ongeloof.

In 2010 werd dat cijfer teruggebracht tot respectievelijk 2025 (Goldman Sachs), 2020 (Pricewaterhouse Coopers) en zelfs tot 2012 (Tyche Group). Indrukwekkende groeiprognoses, die – weliswaar recent in vraag gesteld door Larry Lang, prof. Financiën aan de Chinese Universiteit van Hongkong -wel eens zouden kunnen kloppen.

Alleen al de buitenlandse handel steeg van 266,1 miljard in 2004 tot 1,5779 biljoen \$ met een jaarlijkse gemiddelde groei van 16 procent.

Met een derde van de deviezenreserves van de wereld in kas, wordt China bovendien te klein voor zichzelf. Dat bleek ook vorige week op het Antwerp Forum waar de vicevoorzitter van de Chinese dienst voor Buitenlandse Handel minstens een vertienvoudiging van de buitenlandse investeringen door China en Chinese bedrijven in het vooruitzicht stelde. Na Afrika en Zuid-Amerika zou ook Europa erg gegeerd zijn. Dat de lidstaten van de EU openlijk hengelen naar Chinees geld om hun schuldencrisis te bestrijden, is symptomatisch.

Zo doet de Westerse wereld trouwens wat China er als het ware van verlangt: China helpen om opnieuw uit te groeien tot een grootmacht.

Allicht belangrijker want een cruciale wissel op de toekomst is de substantiële verhoging van de budgetten in Aziatische landen voor wetenschap en wetenschappelijk onderzoek, de indrukwekkende investeringen in infrastructuur maar bovenal de ambitie, hoop en mentale ingesteldheid van het overgrote deel van de bevolking: samen maken we het verschil, bereiken we de top en heroveren we onze geopolitieke machtspositie van weleer!

Hoe anders vergaat het de nog steeds grootste economieën van de wereld: de EU-27 en de VSA? Zij lijken zich van financiële –, Euro –, banken –, en als gevolg daarvan mogelijk ook nieuwe economische zelfs institutionele crisis naar crisis voort te slepen. Angstig en onzeker over de eigen plaats in een wijzigende wereldorde en onderling verdeeld, lijken de traditionele grootmachten op zichzelf terug te plooiën en met zichzelf te worstelen. Nochtans is het de hoogste tijd om vol zelfvertrouwen voortbouwend op de succesvolle troeven van weleer, een hernieuwde positie in te nemen in een wijzigende wereldorde.

“Vandaag de dag”, zo besluit Ferguson, “vormen de grootste bedreiging voor de Westerse beschaving niet de andere beschavingen, maar onze eigen zwakte en de historische onwetendheid die haar voedt.”

Nochtans, de globalisering lijkt -niettegenstaande de spectaculaire opkomst van vooral China en India- niet zozeer te leiden tot een homogene wereld, geleid door enkele politieke en economische grootmachten maar veeleer tot een polycentrische wereld met behoorlijk veel ruimte voor sterke regio's en steden.

Hoe meer markten/machten opkomen, hoe opener de wereld wordt. Hoe opener de wereld wordt, hoe meer markten/machten lijken op te komen. Noem het een soort '*postmodernistische middeleeuwen*'. Het Oosten zal de plaats van het Westen niet innemen, China zal de plaats van de VSA niet innemen. In plaats daarvan zullen al deze machtscentra en geografische gebieden –elk met hun eigen sterkten en te remediëren zwakten - in een hypergecompliceerde orde pragmatisch moeten co-existeren.

Ten zesde, dames en heren: globalisering voedt de angst. Angst voor de ongecontroleerde verspreiding van ziekten, angst voor terrorisme, angst voor misbruik van informatie. “Problems without borders”, noemde Kofi Annan ze. Problemen waardoor we allemaal en overal afhankelijk zijn van elkaar. Zo is er de paradox van het internet. Als bron van informatie, als brug naar de wereld is het een zegen. Even makkelijk kan het worden ingezet als wereldwijde megafoon om haat en terreur te zaaien. Sociale media mogen dan een effectief wapen zijn om dictaturen omver te werpen, voortaan heb je geen staat en/of dictatuur meer nodig om terreur te zaaien...tot in een lieflijke uithoek van Noorwegen toe.

Dit soort fenomenen definitief en volledig uitsluiten kan helaas niet.

Mensen alerter en weerbaarder maken, beter en alerter samenwerken tussen overheden, bedrijven, NGO's en burgers en positieve krachten bundelen tegen criminaliteit, terrorisme en verspreiding van ziekten wel. Fundamenteler dan symptoombestrijding zijn volgehouden inspanningen om een positief perspectief te bieden aan steeds meer mensen. Talenten zien en leren inzien. Mensen helpen geloven dat ze tot iets groots in staat zijn.

Dat de wereld op een razendsnelle en niet meer te stuiten manier verandert, zal intussen voldoende duidelijk zijn. En net zoals bij de andere grote wereldwijde transitie geldt: niemand ontsnapt eraan. Het zal onze manier van leren, werken, ondernemen, met mekaar omgaan, wonen, opvoeden, oud worden, besturen...drastisch (blijven) veranderen.

Waar staan België en Vlaanderen in de sterk veranderde en veranderende wereld?

Volgens de “2011 KOF-Globalization Index voert België de lijst aan van ”meest geglobaliseerde land ter wereld”. Ook andere relatief kleine landen zoals Nederland, Zweden en Oostenrijk, scoren goed. Hoe kleiner het binnenland, hoe groter het belang van en de aantrekkelijkheid voor het buitenland.

Volgens de meest recente en internationaal gebenchmarkte cijfers van *The Economist* steeg het Belgisch BNP in vergelijking tot vorig jaar in het derde kwartaal met 1,9 procent en de industriële productie zelfs met 10 procent. Deze cijfers zijn merkkelijk beter dan het Europees gemiddelde. Dat vertaalt zich ook in gunstiger werkloosheidscijfers: 6,7 procent voor België tegen maar liefst 10,2 procent voor de EU-27. Zou het kunnen dat België – ondanks gedonder op de financiële markten- haar al bij al behoorlijk sterke economische prestatie vooral dankt aan deze toppositie in de globalisatie-index?

Zo steeg ook het aantal nieuwe buitenlandse investeringen in België van 146 in 2009 naar 159 in 2010. Vooral Vlaanderen trok dankzij de puike prestatie van Antwerpen weer opmerkelijk meer nieuwe buitenlandse investeerders aan: van 64 in 2009 tot maar liefst 108 in 2010. Bijna een evenaring van het recordaantal in 2006. Meer dan de helft van de nieuwe buitenlandse investeringen werd, dames en heren, gerealiseerd in onze provincie.

Met 159 nieuwe buitenlandse investeringen staat België op een zeer verdienstelijke zesde plaats van “meest aantrekkelijk Europees land voor buitenlandse investeerders”.

Belangrijk aandachtspunt: deze investeringsprojecten leverden vorig jaar slechts 4.010 extra banen op. Arbeidsintensieve investeringen gaan nog steeds aan onze regio voorbij door de hoge loonkost, de grote loonhandicap en de te geringe flexibiliteit van de arbeidsmarkt.

In een platte aarde is “connected” zijn van wezensbelang. Wie geen toegang heeft tot het internet mist ontzettend veel kansen om zich te informeren en inzichten te delen. Veel belangrijker: wie geen vlotte toegang heeft tot het internet hypothekeert cruciale onderwijs -, arbeids – én ondernemingskansen. In België heeft 73 procent van de gezinnen toegang tot het internet. Daarmee scoort België een beetje beter dan het Europees gemiddelde, maar merkkelijk slechter dan bijvoorbeeld Nederland en Luxemburg waar maar liefst 90 procent thuis kan surfen. Minstens 38 procent van de Belgen beschikt over een breedbandconnectie. 8 procent van de bevolking maakte nog nooit gebruik van het internet.

Minstens even belangrijk qua kapitaal in een kennisgedreven samenleving, is het opleidingsniveau.

Eerst het goede nieuws: de scholingsgraad in Vlaanderen blijft stijgen. Van de 30- tot 34-jarigen is 40 procent hooggeschoold. Momenteel kiezen zelfs 6 op 10 leerlingen na hun middelbare studies voor hoger onderwijs. Ook het aantal doctoraten én de impact van wetenschappelijke output stijgen. Dat getuigt van behoorlijk stevige fundamenten gelegd in het kleuter -, basis – én secundair onderwijs. Qua kennis en vaardigheden scoren leerlingen die school lopen in Vlaanderen behoorlijk sterk in de internationale PISA-benchmark van de OESO met betrekking tot de performantie van het onderwijs op het vlak van wiskunde en wetenschappen. Ook het aanbod “vreemde” talen in het ASO is sterker dan het Europees gemiddelde en zal – mits de talennota van de minister van onderwijs doortastend wordt uitgevoerd – nog aan belang winnen. En dat is nodig!

Maar er blijven redenen tot bezorgdheid én nog grotere waakzaamheid: zo'n 14 procent van de jongeren verlaat het secundair onderwijs zonder eindexamen op zak en loopt een groot risico op langdurige werkloosheid en dito frustratie. De performantie van ons onderwijs is vanuit OESO-perspectief behoorlijk, maar we verliezen jaar na jaar terrein aan opkomende regio's en landen als Shanghai, Zuid-Korea, Hongkong, Taipei en Singapore. Er studeren wel meer jongeren aan hogeschool en universiteit maar het globale niveau van de instromende studenten lijkt er niet echt op vooruit te gaan – en dat is een eufemisme – zodat de kans op succesvolle én tijdige uitstroom kleiner lijkt te worden...

Voor de Vlaamse overheid is het hopelijk een stimulans om de geplande hervorming van het secundair onderwijs uiterst omzichtig aan te pakken. Nuttiger dan een verplicht uitstel van studiekeuze, lijkt een betere clustering van studierichtingen en veel ruimte voor scholen om zeer ambitieuze onderwijsdoelstellingen te halen. Ook volgehouden extra inspanningen voor Onderzoek en Ontwikkeling blijven cruciaal.

Voor scholen en leerkrachten is het hopelijk een hefboom om zich permanent bij te scholen, oog en oor te hebben voor wat er in de wereld verandert en dat op een voor jongeren aantrekkelijke maar veeleisende manier binnen te brengen in de school. Er is immers niemand die zich zo inspannt om te leren als een nieuwsgierig kind.

Voor ouders en leerlingen is het hopelijk een stimulans om een omgeving te creëren waar lezen, waardering voor hard werk gerelateerd aan opleiding en goede schoolresultaten topprioriteiten zijn.

De ultieme combinatie van taalkennis, verdiepen en verbreden van competenties en diverse vaardigheden vinden steeds meer jongeren gelukkig in allerhande uitwisselingsprogramma's. Ik sluit me bijzonder graag aan bij het sterke pleidooi dat collega Inga Verhaert hield ter gelegenheid van de opening van het academisch jaar: een relevante buitenlandse ervaring zou deel moeten uitmaken van de studieloopbaan van alle jongeren. Daadwerkelijk in het buitenland als het kan, in de vorm van een stage in een internationaal bedrijf of het volgen van een internationaal programma in eigen land als het echt niet anders kan.

Dames en heren,

Is Antwerpen evenzeer gevallen voor de wereld als de wereld voor Antwerpen?

Van circa 1,8 miljoen inwoners telde de provincie Antwerpen in 2008 zo'n 316.000 personen van vreemde afkomst.

183.889 van hen zijn "nieuwe Belgen en hun nageslacht".

Na Amsterdam met 177 nationaliteiten is Antwerpen met 164 nationaliteiten op haar grondgebied de meest internationale stad ter wereld! We doen daarmee zelfs beter dan New York, dat met 150 nationaliteiten een derde plaats inneemt. Overigens, niet alleen Antwerpen stad, maar de hele provincie Antwerpen is uitermate kosmopolitisch: met 155 nationaliteiten op haar grondgebied klopt ook Mechelen New York. Turnhout telt er 126, Schoten 120, Geel 110 en Lier 108. Tel daarbij alle buitenlandse studenten, stagiairs, toeristen, deelnemers aan congressen, bemanningsleden van schepen ...dan is het vrijwel zeker dat van elk land in de wereld wel eens een onderdaan in Antwerpen heeft gestaan of verbleven!

Antwerpen is ook sterk aanwezig in de wereld. Sinds WO II hebben 31 steden en gemeenten van de provincie Antwerpen ervoor gekozen om een min of meer duurzame band aan te gaan met een zusterstad of – gemeente. Ook de provincie zelf koos vroeg en zelfbewust voor intense samenwerking met strategische regio's.

Meer dan 25 jaar succesvolle samenwerking in het kielzog van pionier wijlen dr. Paul Janssen met onze zusterprovincie Shaanxi, leverde vorig jaar een bijzondere en vrij uitzonderlijke hulde op van de Chinese centrale overheid. Xi'an Janssen wordt wereldwijd aangezien als één van de meest succesvolle joint ventures in China. En daar heeft ook onze provincie een zekere verdienste aan.

Door de ondertekening van een nieuwe zusterovereenkomst met Chongqing, de grootste stad ter wereld en dé motor bij uitstek voor de ontwikkeling van midden en West-China spelen we gretig in op nieuwe opportuniteiten voor Chinese investeringen in Antwerpen en Antwerpse investeringen in een nieuwe groeiregio. De eerste resultaten met de Greenlane-spoorverbinding tussen Chongqing en de haven van Antwerpen is inmiddels een feit...van silkroad naar railroad met Antwerpen als duurzame hub!

Dichterbij huis zetten we sterk in op een goede samenwerking binnen de Vlaams-Nederlandse delta. Een licht samenwerkingsverband tussen Vlaamse en Nederlandse provincies dat alle randvoorwaarden wil helpen scheppen zodat bedrijven, havens én kennisinstellingen hun ambitieuze projecten succesvol en zo snel als mogelijk kunnen realiseren.

Dames en heren,

De sterke aanwezigheid van de wereld in Antwerpen en van Antwerpen in de wereld heeft uiteraard te maken met goed uitgespeelde historische troeven:

- ⇒ de diep landinwaarts en centraal gelegen meest geïntegreerde haven ter wereld, eindbestemming voor maar liefst 147 exporterende landen;
- ⇒ Het wereldhandelscentrum voor de diamant nu al meer dan 550 jaar dat zichzelf strategisch aan het herpositioneren is om de concurrentie, met Dubai, Mumbai en Tel Aviv met verve te blijven doorstaan;
- ⇒ De creatieve industrie met de mode op kop;
- ⇒ Het brede netwerk aan bedrijven, organisaties, kennis – en onderzoeksinstellingen

Dames en heren,

De kansen en uitdagingen waarvoor ook Antwerpen wordt gesteld door het platter worden van de aarde, zijn enorm. Hoe kunnen we de voordelen en kansen van de platte aarde zo goed mogelijk aanwenden en tegelijkertijd diegenen beschermen die moeite hebben met de complexe “global shift”? En dit in een context van een EU die hopelijk nooit haar toevlucht zoekt in traditioneel protectionisme of genadeloos kapitalisme.

Een antwoord op die vele uitdagingen moeten we in de eerste plaats in en bij onszelf zoeken. Wie weet in welke wereld hij/zij speelt, vindt makkelijker een goede weg. De eerste opdracht is dan ook eerder agogisch van aard. Gezaghebbende stemmen en opiniemakers bewijzen de gemeenschap een heel grote dienst als ze de globalisering omarmen, daarover correct informeren en berichten. Nog belangrijker is het om hervormingen in bijv. onderwijs, economie, werk, welzijn en zelfs stads- en regio-ontwikkeling te toetsen aan de vraag of ze het perspectief, de opleiding, de vaardigheden en veiligheidsnetten bieden die met name Antwerpenaren nodig hebben om de samenwerking, kennisuitwisseling én concurrentie met andere individuen op de platte aarde aan te gaan.

Overheden en politici maken mensen immers iets wijs als ze hen beloven dat ze hen zullen afschermen tegen de wispelturigheid van de mondiale arbeidsmarkt. Daarvoor is moed en leiderschap nodig.

Met de juiste aanpak kunnen we onze regio nog meer op de internationale kaart zetten:

Ten eerste: laat ons positief, open én in verschillende talen communiceren over de troeven en kansen van de globalisering in en voor onze regio. Internationale samenwerking en brede participatie van alle inwoners zijn de sleutels tot succes.

Ten tweede: Integreer kennis van en over de wereld van vandaag in de opvoedingsondersteuning en het onderwijsbeleid. En laten we strategische partnerschappen en samenwerkingsverbanden met buitenlandse universiteiten en hogescholen blijven stimuleren én promoten. Zoals uitwisselingsprogramma's en de opleiding Master in Global Leadership van de Antwerp Management School (AMS), dat jongeren de kans biedt om 4 maanden in Antwerpen, 4 maanden in India én 4 maanden in de VSA te studeren. Met de buitenlandse studenten bouwen we een strategisch netwerk uit met het oog op wederzijdse informatie- en kennisuitwisseling. Deze jongeren en alumni zijn immers de beste ambassadeurs van onze regio in de wereld.

Ten derde: Optimaliseer de contacten met leden en vertegenwoordigers van de internationale gemeenschappen in Antwerpen. Stel u eens voor dat de provincie Antwerpen evenveel zou weten, kunnen en kennen als allen die in Antwerpen verblijven, weten, kunnen en kennen? Hoe wijs, handig en kundig zouden we zijn? Hoeveel talen en culturen zouden we kennen? Die kennis en kracht aanboren is de uitdaging.

Ten vierde: Laten we ons profileren als zinvol platform voor kennisdeling en samenwerking tussen alle spelers en partners die bijdragen tot het succes en de internationale roeping van Antwerpen. Zo promoten we onze regio het sterkst in relevante buitenland.

Ten vijfde: Laten we onszelf tonen door ons goed voor te stellen aan actuele en potentiële buitenlandse partners. Zo informeren we hen correct over onze vele troeven en eventuele gebreken. Het resultaat van deze actie kan ik u dankzij een prachtinitiatief van onze Dienst voor Internationale Samenwerking nu al tonen.

Ten zesde: Stimuleer de constructieve en positieve interactie tussen de grootstad, provinciesteden en de ruimere regio. Immers, de som is meer dan de delen, zo blijkt ook uit de European attractiveness survey van Ernst & Young met betrekking tot de aantrekkelijkste steden en regio's in Europa. Waar Antwerpen in de lijst van aantrekkelijkste steden niet eens voorkomt, prijkt de provincie Antwerpen op een knappe 10de plaats voor Boven-Beieren (München), Catalonië, Stockholm, Noord-Holland en de regio rond Keulen. "From Provincial to Universal"... zoals ik las op de Expo in Shanghai!

Dames en heren,

“De wereld verandert. Antwerpen doet het goed, maar kan, neen, moet nog beter. Dit veronderstelt gedrevenheid, inzet, kennisdeling én samenwerking van en met iedereen ongeacht functie, positie, achtergrond, herkomst, leeftijd... Ook de provincie kan daarbij een belangrijke rol spelen.” Meer plaats en tijd kost het niet om deze rede 2011 heel kort samen te vatten. Deze ambities waarmaken blijft de uitdaging.

Intelligentie is een eigenschap die grotendeels gegeven, want aangeboren is. In het bijzonder de omgeving kan ervoor zorgen dat mensen die aangeboren capaciteiten tot aan de grenzen van hun mogelijkheden ontwikkelen. Het omgekeerde geldt evenzeer: genen die tot intelligente mensen leiden, scheppen een omgeving waardoor intelligentie nog verder toeneemt.

Waarom zou wat opgaat voor mensen niet ook kunnen gelden voor regio's? Welnu, onze regio is begenadigd met een veelheid aan troeven en mogelijkheden en beschikt over een exquis DNA. Het zijn onze ligging (“Antwerpen dankt de Schelde aan God en al de rest aan de Schelde”), visionaire projecten en bovenal de volgehouden inzet van zeer veel mensen. Op een platte aarde is het meer dan ooit onze plicht om de best mogelijke omgeving te blijven creëren om al deze troeven tot voorbij de grenzen ervan te ontwikkelen. Op de platte aarde kan en moet iedereen daar – binnen de grenzen van zijn of haar mogelijkheden- en in onderlinge wisselwerking toe bijdragen.

De sleutelwaarden zijn gekend: grensoverschrijding; kennis en inzichten delen en zo bijdragen tot meer kennis; samenwerken; inzet; doorzettingsvermogen; openheid; iedereen laten meedoen én verplichten om mee te doen; motivatie; veerkracht; veel ambitie; gegronde trots... maar ook solidariteit en grote dankbaarheid.

Sinds kort heeft Antwerpen er ook een prachtige metafoor en nagelnieuw icoon voor: het Museum Aan de Stroom op het Eilandje, in de historisch oude havenbuurt, waar het voor de stad allemaal begon. Het perfecte beeld voor Antwerpen in de wereld en de wereld in Antwerpen. Zo is de nieuwe toren die verwijst naar de typische oude pak- of stapelhuizen in de Scheldestad ook in de rest van de wereld onthaald.

Laten we ook de mensen uit Antwerpen koesteren die haast als icoon die ambitie waarmaken, zoals Pieter Paul Rubens, Guy Cassiers, Jeanne Brabants, Sidi Larbi Cherkaoui, Wim Vandekeybus, Anne Teresa barones De Keersmaeker, Tom Barman en dEUS, Luc Tuymans, Jan Fabre, Panamarenko, Jef Geys, Jan Declair, Erik Van Looy, Matthias Schoenaerts in (podium) kunsten, muziek en film; Dries Van Noten, Ann Demeulemeester, Walter Van Beirendonck en de hele generatie creatieve en ambitieuze modestudenten die maar wat graag in hun voetsporen treden of net ervoor kiezen om hun eigenzinnige parcours te bewandelen en een vernieuwende stempel willen drukken op de uitstraling van de Antwerpse modesector; bOb Van Reeth, Christine Coninx in de architectuur; Tia Hellebaut, Seppe Smits... in de sport; Tom Lanoye, Bart Moeyaert, Anne Provoost... in de literatuur; Christine Van Broeckhoven, Peter Piot,

Herman Goossens, Pierre Van Damme, Staf Van Tendeloo, Philippe Naert... in de academische wereld; Paul baron Buysse (Bekaert), wijlen dr. Paul Janssen (Janssen Pharma), Thomas Leysen (Umicore, KBC), Christian Leysen (Ahlens), Alain Bernard (DEME), Luc Bertrand (Akkermans en Van Haren), Fernand Huts (Katoennatie), Wouter De Geest (BASF), Nicolas Saverys (Exmar), Geert Noels, Gabriël Fehervari (Alfacam), Vic Swerts (Soudal), familie Van Hool, familie Moortgat, Luc Hooybergs (NIKE), Paul Stoffels (Johnson&Johnson), Nishit Parikh en Ari Epstein (AWDC)... in de wereld van de ondernemers enz. en dan ben ik er ongetwijfeld nog heel veel vergeten.

Bent u het volgende icoon van Antwerpen op de platte(re), onwaarschijnlijk beweeglijke aarde waaraan anderen en de hele regio zich kunnen optrekken, zodat niet de bedreigingen maar de troeven van de globalisering de bovenhand halen?

